

JAG STANNADE BARA TILL vid Theatre Alley för att träffa Derrick några få gånger den sommaren. Jag hade mina egna rättor att tänka på, min egen gränd att utforska, och ville inte besvåra honom för mycket: han verkade alltid hålla på och köpslå med folk i sin gränd; hans bas. Efter ett tag fick jag känslan att jag började besvåra honom: jag kände mig som pestsmittad. Trots all sin sakkunskap i råtfrågor var han förståeligt nog bara intresserad av rättor till en viss gräns. Och medan jag var intresserad av rättornas rörelser, ungefär på samma sätt som när en eremit i skogen iakttar ekorrarna, *levde* han med dem, vilket är en helt annan sak.

Hur som helst, när jag sent samma sommar fick syn på honom i gränden en kväll vinkade jag och han kisade i skumrasket för att se vem det var och kom sedan fram och hälsade på mig med en kram. Jag hade med mig två vänner, Matt, en poet, och Dave, en konstnär. Jag antar att själva det faktum att jag hade sällskap av två vänner i sig bevisade att jag inte precis var en eremit när det gällde mina rättstudier. Ibland följde mina vänner med mig för att hjälpa till, observera, ta del av det rättaktiga i det hela. (Tro det eller ej, men ibland måste jag neka människor som ville följa med till gränden.)

Också Derrick hade en kamrat med sig – en lång, tyst kille som skratande till då och då – och han hade en ölflaska i handen. Han svajade en smula. Jag lade märke till att Derrick hade städat upp sin del av gränden med hjälp av ett par kvastar som låg bredvid hans stol och hans transistorradio. Jag sade att gränden såg ren ut och påpekade att det därför också verkade vara färre rättor i närheten. Derrick höll inte med. Han tog med mig tillbaka in i gränden och skrek och stampade och framkallade det skriande rättlika ljud han kan åstadkomma. Rättor kom framspringande.

Men den här gången var det inte bara fem eller sex rättor som sprang omkring framför oss. Den här gången var det massor av rättor – dusintals rättor. Jag skulle gissa att det nästan var hundra rättor. (Tro inte att jag nu bara drar till med ”nästan hundra rättor”. Jag kom fram till detta antal efter att samma kväll noga ha jämfört mina anteckningar med Matts och Daves. Jag vägde också in möjligheten att vi skulle ha varit hysteriska. Jag är så säker på det som jag kan vara.) Det verkade som om alla rättor i gränden hade slutit sig samman och kommit ut *en masse*, som en enda stor flock rättor. Det hela liknade väldigt mycket

– för mig, åtminstone – råttincidenten 1979 då en kvinna antingen blev eller bara trodde att hon blev attackerad av råttor precis i de här kvartieren, i hörnet av Ann Street och Theatre Alley. Jag hade aldrig sett något liknande, utom på bio, och på bio, råkar jag veta, använder de oftast tränade, icke-vilda bruna råttor.

”Titta”, sade Derrick och pekade på alla råttor som kom framspringande överallt. ”Jag har tränat dem. Dom är precis som vilka djur som helst. Om man upprepar någonting tillräckligt länge så blir dom dresserade.”

Råttorna kom utspringande från alla de bon han hade pekat ut, och för att slå fast något som håller att upprepas var det *massvis* med råttor som kom fram. Råttorna inte bara sprang utan skriade också, skrek och utstötte andra obehagliga läten. Derrick sade: ”Ser du nu? Ser du nu?” Jag nickade och tittade på mina fötter. Jag försökte både stå still och räkna råttorna och hålla mig ur vägen för råttorna.

Råttorna rörde sig som en folkmassa, en sammanhållen hjord i vilken råttorna febrigt försökte komma förbi varandra, en del kom inte förbi, andra blev tillbakaträngda, några klättrade upp på de andra. Matt och Dave och jag ställde oss tätt tillsammans som om vi skulle brännas på bål, och vi iakttog råttorna i panikartad förundran och bestämde oss för – instinktivt, tror jag – att det var bättre att stå mycket stilla än att springa.

Lyckligtvis fortsatte inte hjorden av råttor rakt mot oss utan vek plötsligt av mot grändväggen på en plats en dryg halvmeter innan den slutade och den tomma tomten började. Tomten innehöll, som jag redan har nämnt, resterna av en byggnad som rivits; det var en häxkittel av bråte. Råttorna höll hög hastighet men lyckades ändå formera sig till en mycket noggrann och helt rätlinjig kö när de kom fram till väggen: jag tänkte på horderna av pendlare som övergår till en enda lång rad när de skyndar ner för de trånga trapporna till en tunnelbanestation, på åskådarmassorna som strömmar ut från ett baseballstadion i ett enda långt led. Råttorna svängde runt hörnet på grändväggen och kastade sig därefter ut över tomten som om de flugit ut ur en tratt eller ett stuprör. ”En råttkran”, anmärkte Dave som stod mycket stilla bredvid mig. De fortsatte ner in i det stenkrossfyllda hålet där de sedan spred sig och förvandlades från råttor till rörliga fläckar av mörker till suddiga skuggor medan de klättrade längre och längre ner och till slut försvann i avgrunden en efter en.

Sedan råttorna försvunnit kröp det i skinnet på mig. Jag vet inte hur det var med Daves och Matts skinn, men de verkade också rätt så uppskakade. David sade: "Åh, Gud!" Och Matt sade att han hade svårt att tro att han sett så många råttor. Jag hade ett par utomkroppsliga upplevelser i vilka jag kommunicerade med min kropp och frågade vad i helsike den gjorde där. Vi såg bort mot Derrick som stod och iakttog råttorna som om han vore en herde. En råtta, som inte hade blivit avskräckt av Derricks rop och oväsen, dröjde kvar.

"Titta på *den*! Titta på den där! Jag får alltid en kvar. Det måste vara en senior. Jag får alltid en som blir kvar, och det är det som gör mig upprörd. För om den inte flyttar på sig sig måste jag döda den, och dom är mina bebisar. Jag kallar dem för mina bebisar i alla fall."

Han menade allvar med det här. Han vände sig mot oss. "En del av dom här råttorna är för smarta för sitt eget bästa", sade han. Han såg mig rätt in i ögonen. "Du vet vad jag menar."

Jag nickade: "Ja."

Vid den tidpunkten var jag mest intresserad av att gå min väg, så vi skakade alla hand med Derrick och sade adjö. Jag promenerade några kvarter bort till min egen rättgränd för att skriva ner vad jag varit med om – upprymd, i själva verket, av allting som Derrick hade visat mig. Men sedan, på väg hem, träffade vi på Derrick igen. Vi fick syn på honom helt plötsligt. Han hade dykt upp ur ett litet kryputrymme mellan en gammal kraftstation och en thairestaurang, ett litet ställe på Gold Street där han en gång hade haft för vana att sova: "Jag och min fru, vi bodde där. Hon dog där."

Derrick tittade på mig igen, rakt i ögonen. "Du vet, en del är för smarta för sitt eget bästa", sade han. Det fick mig att vilja gå hem och aldrig se efter en råtta mer. Han stirrade fortfarande på mig, och så sade han det igen: "Du vet, en del är för smarta för sitt eget bästa."